

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

ВЕЛИКА АЛІНА МИХАЙЛІВНА

УДК 378.011.3:81'243

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ГУМАНІТАРНИХ
ДИСЦИПЛІН ДО СТВОРЕННЯ СИТУАЦІЇ УСПІХУ В ПРОЦЕСІ
НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Реферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Житомир – 2025

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Житомирському державному університеті імені Івана Франка, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, доцент
Яценко Світлана Леонідівна,
Житомирський державний університет
імені Івана Франка,
доцент кафедри професійно-педагогічної,
спеціальної освіти, андрагогіки та управління.

Опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Каплінський Василь Васильович,
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського,
професор кафедри педагогіки і освітнього
менеджменту;
доктор педагогічних наук
Боса Віта Петрівна,
Національний університет біоресурсів та
природокористування України (м. Київ),
доцент кафедри іноземної філології та перекладу.

Захист відбудеться 25 березня 2025 р. о 14.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 14.053.01 Житомирського державного університету імені Івана Франка за адресою: 10008, м. Житомир, вул. Велика Бердичівська, 40, 2-й поверх, конференц-зал.

З дисертацією можна ознайомитися на сайті http://zu.edu.ua/avto_ped.html та в бібліотеці Житомирського державного університету імені Івана Франка (10008, м. Житомир, вул. Велика Бердичівська, 40).

Реферат розіслано 25 лютого 2025 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Н.П. Бірук

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність досліджуваної проблеми. Сучасний освітній процес, що спрямований на становлення соціально мобільної успішної особистості, передбачає формування її здатності до оптимальної інтеграції в складних умовах війни та екзистенційних викликів щодо збереження суверенітету і незалежності України та повоєнної її розбудови. Регламентація педагогічного процесу за сучасних складних реалій визначається такими нормативними документами, як закони України «Про освіту» (2017) та «Про вищу освіту» (2014), «Про внесення змін до деяких законів України щодо розвитку індивідуальних освітніх траєкторій та вдосконалення освітнього процесу» (2024), «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення якості вищої освіти» (2023), а також «Національною доктриною розвитку освіти України в XXI столітті», «Концептуальними засадами розвитку педагогічної освіти в Україні та її інтеграції в європейський освітній простір», а також листами Міністерства освіти і науки України: «Про організацію освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні», «Про забезпечення психологічного супроводу учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні» тощо.

На рівні педагогічної теорії та практики розглядаються шляхи ефективного реагування на суспільний запит щодо реалізації особистісно орієнтованої парадигми навчання та виховання школярів, концептуальних положень Нової української школи, що передбачає, у свою чергу, забезпечення розвитку творчого потенціалу, створення сприятливих психолого-педагогічних умов для успішного становлення соціально спроможної, позитивно налаштованої, оптимістичної і продуктивної особистості в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців сфери освіти.

За таких умов саме на вчителів гуманітарних спеціальностей покладається місія щодо формування ціннісних орієнтацій, життєвого оптимізму, розширення загального світогляду, виховання особистості з активною громадянською позицією, здатної до майбутньої професійної та творчої самореалізації. Зазначене детермінує необхідність реформування підготовки майбутніх учителів у профільних закладах вищої педагогічної освіти з орієнтацією на соціально успішного фахівця нового покоління, спроможного ефективно організовувати та реалізовувати освітній процес у визначеному напрямі.

Ідеї важливості досягнення успіху простежуються в працях Аристотеля, М. Монтеня, Ж.-Ж. Руссо, Д. Дідро. Соціально-філософське розуміння успіху розглядалося у роботах Ф. Бекона, Т. Гоббса, Р. Декарта, І. Канта, Т. Мора, Ф. Ніцше, Ж.-Ж. Руссо. У сучасній філософії успіх тлумачиться як результат та його усвідомлення на рівні самооцінки чи позитивної соціальної оцінки (В. Бакштановський, Ю. Сагамонов, Г. Тульчинський та ін.).

У педагогічній теорії та практиці ситуація успіху розглядалася в аспектах: відчуття успіху (К. Ушинський); взаємозв'язку успіху і майстерності вчителя (А. Макаренко); створення школи радості (В. Сухомлинський); розгляду факторів успіху (В. Шаталов).

Усвідомлюючи значущість гуманізації освіти та суспільства загалом, до вирішення окресленої проблеми зверталися такі науковці, як І. Бех, А. Богуш, Л. Базиль, О. Вознюк, І. Зязюн, В. Каплінський, В. Огнев'юк та ін. Значний внесок у вирішення проблеми професійної підготовки та фахової діяльності вчителя гуманітарних дисциплін було здійснено Ю. Бігуною, Г. Васяновичем, В. Босою, В. Падерно, А. Шатковською та ін.

Технології та методики застосування ситуації успіху у закладах загальної середньої освіти стали предметом дослідження таких науковців, як М. Богосвятська, В. Боровик, В. Вовчанська, Н. Зайцева, І. Заплішний; технологічні операції створення ситуацій успіху з використанням відповідних мовних парадигм учителем – В. Калашин, В. Луценко, О. Янкович. У теорії та практиці професійної освіти значна увага приділяється технології «Створення ситуації успіху» у таких аспектах: аналіз технологічного підходу в професійній освіті та технології створення ситуації успіху (Н. Грицик, Л. Гусак, Т. Скорик); педагогічні умови успішності професійної діяльності викладача закладу вищої освіти (І. Шалімова, А. Шалімова); технології створення ситуації успіху у становленні професійної успішності майбутнього вчителя (З. Стукаленко, О. Гусак); готовності вчителя до моделювання ситуації успіху у навчанні (Л. Чемоніна та ін.). Предметом дослідження сучасних вітчизняних науковців стали: психолого-педагогічні механізми й етапи, особливості організації ситуації успіху (В. Луценко, В. Вовчанська); взаємозв'язок проблеми успіху та формування soft skills (О. Янкович).

Теоретичний аналіз досліджуваної проблеми, а також вивчення практичного досвіду педагогічної діяльності у закладах вищої освіти дозволяє виокремити ряд *суперечностей*:

- між потребою педагогічного забезпечення створення ситуацій успіху в процесі науково-дослідної діяльності учнів і недостатньою науковою обґрунтованістю та розробленістю проблеми у педагогічній теорії та практиці;

- між доцільністю розвитку потреби у досягненні успіху, що дозволить здобувачам вищої освіти бути більш успішними та ефективними як у здійснюваних сьогодні, так і в подальших видах соціально важливої педагогічної діяльності, і відсутністю наукового обґрунтування психолого-педагогічних умов, що забезпечують її ефективність;

- між наявністю досвіду створення ситуації успіху в освітньому середовищі та необхідністю його теоретичного осмислення, створення науково обґрунтованого методичного інструментарію реалізації;

– необхідністю підготовки вчителя до створення ситуації успіху і недостатністю розробленості науково-методичного супроводу такої підготовки.

Актуальність проблеми, її недостатня вирішеність у теорії та практиці професійної освіти, а також необхідність вирішення окреслених суперечностей зумовили вибір теми дослідження: **«Підготовка майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до створення ситуації успіху в процесі науково-дослідної діяльності учнів».**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до тематичного плану наукових досліджень кафедри професійно-педагогічної, спеціальної освіти, андрагогіки та управління Житомирського державного університету імені Івана Франка «Професійна підготовка майбутніх фахівців в умовах ступеневої освіти» (Державний реєстраційний номер 0110U002274).

Тема дисертаційної роботи затверджена вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол № 10 від 24. 04. 2009 р.) та узгоджена рішенням бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 5 від 16.06.2009 р.)

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати, розробити та експериментально перевірити ефективність моделі підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до створення ситуації успіху в процесі науково-дослідної діяльності учнів.

Відповідно до мети визначено такі **завдання дослідження:**

1. Проаналізувати стан досліджуваної проблеми в педагогічній теорії, історії та практиці підготовки вчителя гуманітарних дисциплін.
2. Розкрити сутність, мету, організаційні форми науково-дослідної діяльності учнів.
3. Визначити структуру, критерії та показники сформованості готовності майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін до створення ситуації успіху.
4. Теоретично обґрунтувати та впровадити модель підготовки майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін до створення ситуації успіху в процесі науково-дослідної діяльності учнів.
5. Експериментально перевірити ефективність досліджуваної моделі.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх учителів гуманітарних дисциплін у закладах вищої освіти.

Предмет дослідження – зміст, форми, методи підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до створення ситуації успіху в процесі науково-дослідної діяльності учнів.

Для розв'язання поставлених завдань було використано комплекс взаємопов'язаних **методів дослідження**:

теоретичні – аналіз (історико-педагогічний, порівняльний, ретроспективний), узагальнення, систематизація, порівняння та зіставлення різних наукових поглядів; моделювання з метою розробки моделі підготовки майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін до створення ситуації успіху в процесі науково-дослідної діяльності учнів; *емпіричні* – діагностувальні (анкетування, опитування, тестування, бесіда, діалог), обсерваційні (спостереження, метод самооцінки) для виявлення рівня готовності до організації та здійснення зазначеного виду діяльності, педагогічний експеримент, праксиметричні (аналіз передового педагогічного досвіду, результатів діяльності), *методи математичної статистики* для кількісного та якісного аналізу емпіричних даних.

Експериментальна база дослідження. Дослідно-експериментальна робота проводилася на базі Житомирського державного університету імені Івана Франка, Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, Рівненського державного гуманітарного університету, Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що
вперше: представлено авторське розуміння сутності та прийомів створення ситуації успіху за типами радості з визначенням шляхів формування соціального оптимізму здобувачів освіти; теоретично обґрунтовано, розроблено модель підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до створення ситуації успіху в науково-дослідній діяльності учнів; визначено структуру готовності майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін до визначеного виду професійної активності (мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний, особистісний компоненти); виокремлено її критерії (стимулюючий, пізнавальний, практичний, особистісний), показники та рівні сформованості (початковий, середній, достатній, високий);

удосконалено зміст, форми, методи підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до створення ситуації успіху в процесі науково-дослідної діяльності учнів; уточнено базові поняття дослідження: «успіх», «ситуація успіху», «створення ситуації успіху», «науково-дослідна діяльність», «підготовка майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін до створення ситуації успіху», «готовність до створення ситуації успіху в процесі науково-дослідної діяльності учнів»;

набули подальшого розвитку наукові уявлення про вдосконалення теорії та методики підготовки вчителів гуманітарних дисциплін до зазначеного виду діяльності.

Практичне значення дослідження полягає у: впровадженні змісту, форм та методів підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до

створення ситуації успіху в процесі науково-дослідної діяльності учнів; дослідницько-експериментальній перевірці основних положень дисертації; визначенні та врахуванні рівня сформованості досліджуваної готовності в процесі професійної підготовки.

Матеріали дослідження можуть бути використані викладачами ЗВО в ході професійної підготовки майбутніх учителів до створення ситуації успіху в подальшій професійній діяльності, педагогічними працівниками закладів загальної середньої освіти для організації успішної науково-дослідної діяльності учнів, а також в системі післядипломної педагогічної освіти.

Упровадження результатів дослідження здійснено в освітній процес Житомирського державного університету імені Івана Франка (довідка № 73-19-1/2025 від 20.01.2025 р.), Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (довідка № 1992 від 26.11.2024 р.), Рівненського державного гуманітарного університету (довідка № 01-12/100 від 16.12.2024 р.), Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (довідка № 660 від 23.12.2024 р.).

Особистий внесок здобувача в опублікованих у співавторстві наукових працях полягає: у визначенні провідних чинників впливу на позитивну мотивацію здобувачів вищої освіти у процесі професійної підготовки [1]; у розробці стратегії участі майбутніх учителів у наукових проєктах [5]; в обґрунтуванні сутності технології створення ситуації успіху в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти [10].

Апробація результатів дослідження здійснювалася на науково-практичних конференціях різного рівня, зокрема, *міжнародних*: «Розвиток наукових досліджень» (Полтава, 2012, заочна), «Професійна підготовка компетентних фахівців в умовах сучасних освітніх трансформацій: теорія і практика» (Житомир, 2024, очна); *всеукраїнських*: «Українська наука XXI століття» (Київ, 2010, заочна); *регіональних*: наукові конференції викладачів та молодих науковців Житомирського державного університету імені Івана Франка з нагоди Дня науки (Житомир, 2022-2024); *науково-методологічних семінарах* кафедри професійно-педагогічної, спеціальної освіти, андрагогіки та управління Житомирського державного університету імені Івана Франка (2022-2024).

Публікації. Основні положення та результати дослідження відображено у 12 публікаціях автора, з них 1 – у виданні, що належить до наукометричної бази Scopus, 5 статей у наукових фахових виданнях України, 3 апробаційного характеру, 3 статті у збірниках наукових конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація містить вступ, три розділи, висновки до кожного з них, загальні висновки, список використаних джерел (311 найменувань, з них 44 – іноземною мовою) та 12 додатків. У роботі подано 13 таблиць, 9 рисунків. Загальний обсяг дисертації – 287 сторінок, з яких 196 – основного тексту.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність і доцільність обраної теми; сформульовано мету, завдання, об'єкт, предмет, визначено методи, експериментальну базу, окреслено наукову новизну, теоретичне та практичне значення, шляхи апробації й упровадження результатів у практику діяльності закладів вищої освіти.

У першому розділі – «**Теоретичні засади проблеми підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до створення ситуації успіху в професійній діяльності**» – представлено результати аналізу стану дослідженості проблеми в історії та теорії освіти; розглянуто ситуацію успіху як психолого-педагогічну проблему; схарактеризовано наукові підходи до підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін у визначеному напрямі.

У результаті теоретичного аналізу з'ясовано доцільність розгляду категорії успіху в її: *історико-педагогічному* (М. Монтень, Ж.-Ж. Руссо, Д. Дідро, Д. Дьюї, Я. Коменський, К. Ушинський, Я. Корчак, М. Монтессорі, С. Френе, Р. Штайнер, В. Сухомлинський, А. Макаренко та ін.); *філософському* як мета, що реалізована у вчинках (Аристотель), якісна характеристика людської діяльності, соціальне визнання, життєве покликання, подолання труднощів, що слугує стимулом виховання особистості (В. Бакштановський, О. Вознюк, Ю. Сагамонов, Г. Тульчинський); *психологічному* – самореалізація та життєва стратегія (А. Адлер, Д. Карнегі, А. Маслоу, К. Роджерс), рівень домагань, самостійності та зусиль (В. Хоппе); у контексті: складових успіху – здібності, зусилля, рівень складності завдання, везіння (Дж. Аткинсон); самоповаги, самооцінки людини (Р. Хубер, М. Мольц, У. Джемс); суб'єктивного психічного стану задоволення наслідком фізичної або моральної напруги виконавця справи, творця явища (М. Кобернік); емоційного переживання стану радості від подолання певних психологічних бар'єрів і труднощів (Т. Скорик, Н. Грицик) *аспектах*.

Проаналізовано сутність ситуації успіху на сучасному етапі розвитку педагогічної теорії і практики у сферах: надбання і збереження почуття власної гідності (С. Соловейчик, В. Шаталов та ін.); реалізації особистісно орієнтованого підходу до кожного учня в молодшому шкільному віці (Ш. Амонашвілі); спілкування з учнями в навчальній діяльності, що передбачає органічне поєднання необхідних умов (колективної діяльності суб'єктів освітнього процесу) для створення успіху та здатності ефективно спілкуватися, дотримуючись моральної поведінки, що вимагає від педагога відповідних знань та спеціальних навичок (В. Вовчанська, В. Луценко, О. Максимова, С. Яценко).

Обґрунтовано авторське розуміння сутності та прийомів створення ситуації успіху за типами радості (*несподівана радість, радість пізнання, спільна, здійснена та завтрашня радість*). Диференційовано тлумачення

понять: *успіх* – заплановані педагогом та вихованцями перспективні результати та цілі діяльності; *ситуація успіху* – сукупність умов, які забезпечують досягнення бажаних результатів та цілей; *створення ситуації успіху* – цілеспрямоване, організоване поєднання умов, за яких створюється можливість досягнення значних результатів у діяльності; результат продуманої, підготовленої стратегії, тактики.

У результаті аналізу психолого-педагогічних джерел ситуацію успіху розглянуто з трьох позицій: *педагогічної* – як можливість особистості досягти значних навчальних результатів та самореалізації; *соціально-етичної* – як наявність соціальної оцінки досягнень та педагогічного визнання самоцінності кожної особистості; *психологічної* – як переживання радості, гордості, почуття навчальної компетентності та власної гідності від досягнутих результатів.

Доведено, що створення ситуації успіху можна розглядати у площині технології стимулювання, мотивації та поведінки особистості, а також цілеспрямованого, організованого поєднання умов, за яких забезпечуються можливості досягнення значних результатів у діяльності як окремої особистості, так і колективу.

Визначено та схарактеризовано основні форми успіху, який може досягатися в процесі науково-дослідної діяльності учнів: цілеспрямований інтелектуальний результат, досягнення, що потребує зусиль; висока соціальна оцінка дослідницьких результатів, яка породжує позитивні переживання особистості; відчуття радості, дослідницької компетентності й особистісної спроможності. У межах дослідження *ситуація успіху* тлумачиться як така, що цілеспрямовано створена вчителем, за допомогою чого учень досягає запланованого навчального результату, оцінює його як успішний і переживає як особистісно та соціально значуще досягнення.

Окреслено значущість видів педагогічного оптимізму в процесі створення ситуації успіху, що ґрунтується на принципах педагогіки співробітництва та реалізації технології поетапного розвитку радості, а саме: *соціально-особистісний оптимізм*, що передбачає створення соціального середовища, де поєднується любов та вимогливість; *гуманний оптимізм*, що характеризується радістю пізнання, вірою вчителя у можливість подолання неуспішності силами самих учнів, вихованням любові до ближнього; *діяльний оптимізм*, який визначається у контексті радості співробітництва; *реалістичний оптимізм* як продумана стратегія вчителя.

Представлено тлумачення поняття «підготовка майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін до створення ситуації успіху» як складової процесу здобуття професійної освіти, у результаті чого формуються світоглядні ціннісні орієнтації, загальнопрофесійні та фахові компетенції, гуманістичні особистісні якості, які забезпечують формування готовності до визначеного виду діяльності.

Обґрунтовано провідні наукові підходи, реалізація яких забезпечує ефективність підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до створення ситуації успіху в процесі науково-дослідної роботи учнів: *системний, діяльнісний, особистісно орієнтований, ситуативний, квалітологічний*. Окреслено їх доцільність, значущість, взаємозв'язок у межах представленого дослідження.

У другому розділі – **«Моделювання підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до створення ситуації успіху в процесі науково-дослідної роботи»** – схарактеризовано зміст, форми та методи організації науково-дослідної діяльності здобувачів у контексті визначення дидактичного та виховного потенціалу ситуації успіху; обґрунтовано педагогічні умови, які забезпечують ефективність досліджуваного процесу; представлено структуру готовності майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін до організації науково-дослідної роботи учнів та модель, результатом якої є її формування.

У контексті висвітлення проблеми науково-дослідної діяльності в історії наук (Ф. Рабле, М. Монтень, Дж. Локк, А. Герд, Дж. Брунер; українськими педагогами – Я. Чепіга, А. Музиченко; сучасними дослідниками – О. Антонова, С. Важинський, В. Єремєєва, Н. Мирончук, І. Сахневич та ін.) розглянуто сутність такого виду активності в структурі підготовки майбутніх учителів гуманітарних наук до створення ситуації успіху з проєкцією реалізації відповідних функцій в умовах закладу загальної середньої освіти. Ефективність такої діяльності визначено, зокрема, і здатністю педагога долучити до успішної дослідницької діяльності учнів, що забезпечує використання їхнього творчого потенціалу, розвиток інтелекту, формування оптимістичної картини світу тощо.

Окреслено завдання, які мають реалізовуватися в майбутній професійній діяльності вчителів гуманітарних наук у визначеному напрямі, що передбачає: поступове і методично правильне формування дослідницьких умінь і навичок школярів; здійснення систематичного контролю за виконанням здобувачами освіти наукових та дослідницьких проєктів; аналіз і коректне виправлення помилок; визначення найбільш ефективних шляхів виконання роботи; розподілення її на певні складові; поєднання навчальної та дослідницької діяльності; з'ясування можливостей подальшого застосування результатів роботи, що позитивно впливає на усвідомлення школярем її особистісного сенсу. Простежено взаємозв'язок між створенням учителем ситуації успіху та ефективністю науково-дослідної роботи учнів.

Зазначено, що науково-дослідна діяльність здобувачів вищої освіти (майбутніх учителів гуманітарних дисциплін) – це складова підготовки до майбутньої дослідницької педагогічної діяльності та організації наукових пошуків учнів, що забезпечує як особистісне зростання школяра, так і професійне самовдосконалення педагога. Окреслено напрями науково-дослідної діяльності здобувачів та форми її практичної реалізації:

стимулювання до участі у різних формах та видах наукових досліджень; розширення мережі наукових шкіл, які функціонують у закладах вищої освіти; підвищення якості навчання завдяки участі як викладачів, так і студентів у науково-дослідній діяльності; активізація самостійно здійснюваних досліджень; активне впровадження практики спільної викладацько-студентської науково-дослідної діяльності тощо.

Розглянуто сутність та основні *етапи* створення ситуації успіху, що мають реалізуватися в ході науково-дослідної діяльності учнів: мотиваційний, організаційний, результативний. Схарактеризовано їх змістове наповнення.

У результаті теоретичного аналізу виокремлено педагогічні умови створення ситуації успіху в процесі науково-дослідної роботи: надання особистості можливості конструктивної взаємодії, діалогу, розширення соціальних контактів, подолання проблем реалізації науково-дослідної роботи спільними зусиллями суб'єктів освітнього процесу; створення сприятливого психологічного клімату; надання учневі можливостей у досягненні особистісно значущих наукових результатів відповідно до окреслених цілей; забезпечення учням можливості здійснювати самооцінку досягнутих результатів; розробка та реалізація стратегії забезпечення суб'єкт-суб'єктної взаємодії вчителя та учня в процесі науково-дослідної роботи.

Визначено технологічні прийоми створення ситуації успіху (подолання страху, авансування успішного результату, приховане інструктування, створення мотиву, визнання персональної винятковості, мобілізація активності, висока оцінка складової науково-дослідної роботи).

Розглянуто основні *види стратегій* створення ситуації успіху: *створювальна* (спонукання до рефлексивно-оцінної діяльності школярів, усвідомлення своїх переваг та закріплення успішних навичок поведінки); *прогресивна* (розвиток мотиваційної, інтелектуальної, емоційно-вольової та творчої сфер особистості). Доведено необхідність реалізації стратегії суб'єкт – суб'єктної взаємодії в майбутній професійній діяльності.

Готовність до створення ситуації успіху в процесі науково-дослідної діяльності учнів тлумачиться як активно-дієвий стан особистості майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін, установка на педагогічну діяльність загалом та організацію науково-дослідної діяльності учнів зокрема, передумовами чого є усвідомлення відповідальності і бажання досягти успіху шляхом окреслення послідовності дій і способів забезпечення суб'єкт – суб'єктної взаємодії учасників освітнього процесу з метою досягнення конкретного результату.

Обґрунтовано її структуру (мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний та особистісний компоненти) та змістове наповнення. Представлено модель підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до створення ситуації успіху (методологічний, змістовий, операційно-діяльнісний, результативний блоки) (рис. 1).

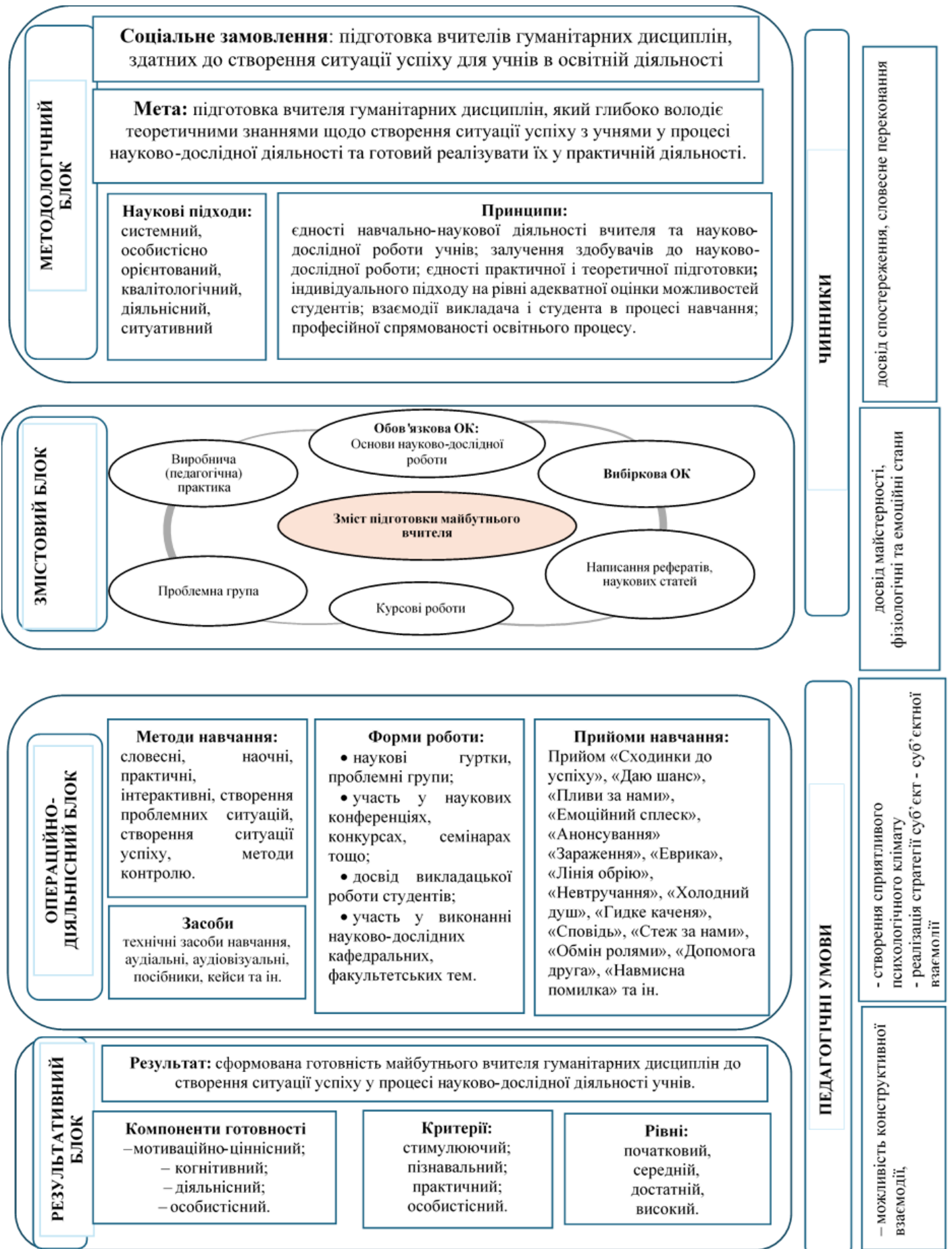

Рис. 1. Модель підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до створення ситуації успіху

Виокремлено її структурні *блоки*: *методологічний* (соціальне замовлення, мета, наукові підходи, принципи), *змістовий* (зміст підготовки – обов'язкові та вибіркова ОК, виробнича (педагогічна) практика тощо), *операційно-діяльнісний* (*форми роботи* – наукові гуртки, проблемні групи, участь у конференціях, виконання науково-дослідних робіт тощо, *методи навчання* – *словесні, наочні, практичні, інтерактивні, специфічні прийоми* – «Сходинки до успіху», «Даю шанс», «Пливи за нами», «Емоційний сплеск», «Анонсування» «Зараження», «Еврика», «Лінія обрїю», «Невтручання», «Холодний душ», «Гидке каченя», «Сповідь», «Стеж за нами», «Обмін ролями», «Допомога друга», «Навмисна помилка» та ін.) і *засоби* (ТЗН, аудіальні, аудіовізуальні, посібники, кейси та ін.); *результативний* – сформована готовність до окресленого виду діяльності. Визначено *чинники* (досвід спостереження, словесне переконання, досвід майстерності, емоційні стани) та *педагогічні умови* реалізації моделі (забезпечення можливості конструктивної взаємодії, діалогу, розширення соціальних контактів, створення сприятливого психологічного клімату; розробка та реалізація стратегії суб'єкт-суб'єктної взаємодії вчителя та учня в процесі науково-дослідної роботи тощо).

У третьому розділі – **«Експериментальна перевірка моделі підготовки майбутніх учителів до створення ситуації успіху у науково-дослідній діяльності учнів»** – представлено програму експерименту; визначено стан готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до досліджуваного напрямку діяльності; розглянуто шляхи впровадження моделі; узагальнено результати педагогічного експерименту.

Дослідження проводилося протягом 2002-2024 р., що передбачало чотири основні етапи (*теоретично-пошуковий, діагностичний, діяльнісний, результативний*), які є взаємозумовленими та підпорядкованими меті дослідження.

Загальна логіка експериментальної роботи вибудована відповідно до мети і завдань дослідження, що передбачало: визначення етапів дослідницької роботи, розробку програми та методики педагогічного експерименту; відбір і характеристику кількісних і якісних показників готовності майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін до створення ситуації успіху для учнів в освітній діяльності, а також критеріїв оцінювання отриманих результатів; вибір експериментальної бази та проведення експерименту; вибір форм, методів, засобів навчання, які мали забезпечити ефективність реалізації моделі підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до створення ситуації успіху в процесі науково-дослідної діяльності учнів; перевірку отриманих результатів на валідність.

Для визначення рівня *готовності вчителів гуманітарних дисциплін* до організації науково-дослідної роботи учнів проведено спеціальне дослідження

шляхом опитування вчителів гуманітарних дисциплін, спрямоване на вивчення реального стану науково-дослідної роботи у ЗЗСО, а також; з'ясування причин недостатньо широкого і повного використання форм науково-дослідної роботи та необхідність спеціальної підготовки вчителя до створення ситуації успіху (84 вчителі ЗЗСО міст Житомира, Бердичева, Коростеня, Коростишева, Рівного, Вінниці, Хмельницького, Звягеля, Черняхова). Для визначення рівня обізнаності здобувачів вищої освіти з проблеми організації науково-дослідної діяльності учнів діагностикою було охоплено студентів-випускників гуманітарних факультетів Житомирського державного університету імені Івана Франка, Рівненського державного гуманітарного університету, Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (712 респондентів). Обробку результатів оцінювання рівня готовності вчителів гуманітарних дисциплін та студентів-випускників до створення ситуації успіху у науково-дослідній діяльності учнів здійснено за методикою В. Черепанова (залучено 17 експертів, відбір яких за критерієм компетентності проводився згідно методики П. Воловика).

Для проведення педагогічного експерименту сформовано контрольну та експериментальну групи студентів 3 курсу кількістю 195 та 197 осіб. За допомогою використання t-критерію Стюдента здійснено статистичну оцінку однорідності двох незалежних вибірок. Забезпечено кількісний і якісний аналіз показників готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до створення ситуації успіху у науково-дослідній діяльності учнів. Аналіз результатів дослідження проведено за допомогою методики використання відносних частот. Результати констатувального етапу експерименту засвідчили, що значний відсоток учителів-практиків і студентів-філологів виявляють недостатній рівень сформованості готовності до створення ситуації успіху за всіма її компонентами, що актуалізує необхідність упровадження відповідної моделі підготовки, зокрема, введення варіативної освітньої компоненти, спрямованої на підготовку вчителя до даного виду роботи.

Зосереджено увагу на доцільності запровадження варіативної освітньої компоненти «Підготовка майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до створення ситуації успіху для учнів в освітній діяльності», що включена до навчального плану Освітньо-професійної програми «Середня освіта (українська мова і література)» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка, її обсяг складає 90 годин, 3 кредити, з них 14 годин – лекційний курс, 16 годин – практичні заняття, 60 годин – самостійна робота. Окреслено значущість вивчення дисципліни «Основи науково-дослідної роботи». Обов'язкова освітня компонента складається з 90 годин, 3 кредитів, з них 18 годин – лекційний курс, 26 годин – практичні заняття, 46 годин – самостійна робота. Доведено,

що вивчення зазначених освітніх компонент допомагає студентам виявляти та розуміти тенденції в науково-дослідній діяльності, створювати більш сучасні та ефективні проекти, оволодіти технологією створення ситуації успіху. Зазначено, що особливий інтерес у майбутніх учителів гуманітарних наук викликають такі теми курсових робіт, як: «Поняття «успіх»», «Ситуація успіху та її створення», «Педагогіка успіху: стратегія радісного навчання», «Організація партнерства у системі учитель-учень в умовах Нової української школи», «Особливості впровадження педагогіки успіху на уроках української мови та літератури в старшій школі», «Особливості процесу створення ситуації успіху у науково-дослідній діяльності», «Мотивація як фактор успішного навчання», «Види ситуації успіху та методика їх реалізації», «Психолого-педагогічні умови створення ситуації успіху», «Створення ситуації успіху у науково-дослідній діяльності», «Моделювання вчителем гуманітарних дисциплін ситуації успіху у науково-дослідній діяльності», «Створення ситуації успіху на уроках української мови і літератури засобами сучасних технологій навчання» тощо.

Упровадження моделі підготовки майбутніх учителів до створення ситуації успіху в процесі науково-дослідної роботи учнів передбачало також вдосконалення змісту виробничої (педагогічної) практики шляхом долучення практикантів до навчальної науково-дослідної роботи учнів з використанням ситуації успіху в процесі їхньої участі у дослідницьких проєктах, під час написання рефератів, проведення міні-досліджень, у роботі з обдарованими дітьми – юними дослідниками МАН тощо. У ході впровадження моделі студенти розробляли такі *проєкти*: творчий варіант – «Віртуальний музей письменника»; творчий особистісно орієнтований проєкт – «Моє слово на захист героя», рольовий проєкт – «Прес-конференція літературних героїв» тощо.

Доведено, що реалізація проєктної технології забезпечує цілісність сприйняття особистості учня, позитивну мотивацію науково-дослідної і навчальної діяльності, спрямування роботи на конкретний результат, що є умовою створення ситуації успіху і реалізовано студентами-практикантами в творчих проєктах: «*Я – художник*» (завдання – проілюструвати певний розділ книги); «*Я – бібліотекар*» (завдання – переконливо поради́ти юним читачам прочитати книгу); «*Я – актор*» (завдання – інсценізувати уривок із твору); «*Я – реквізитор*» (завдання – скласти перелік необхідних реквізитів для інсценування уривку твору); «*Я – літературний критик*» (завдання – написати статтю в шкільну літературну газету «Як отримати задоволення від прочитання повісті «Гореадори з Васюківки»»); «*Я – музикант*» (завдання – обрати із запропонованих мелодій ті, які відповідають характеру твору); «*Я – мовознавець*» (завдання – проаналізувати мовні засоби, характерні для різних героїв).

Під час проходження виробничої (педагогічної) практики здобувачі вищої освіти на практиці здійснювали проектування технології «Створення ситуації успіху», умовно розподіливши учнів на групи за ставленням до навчання: «надійні», «впевнені», «невпевнені», «зневірені»; використовували цілий банк прийомів, які постійного поповнюються новими педагогічними знахідками.

Результати формувального етапу експерименту засвідчили суттєві зміни: у показниках *мотиваційно-ціннісного* компонента досліджуваної готовності в ЕГ: збільшення на високому рівні в ЕГ з 6,57% на початку експерименту до 14,64% наприкінці, на достатньому з 30,81% до 63,13%, зменшення показників на середньому рівні з 39,39% до 14,65% та початковому з 23,23 до 7,58%; *когнітивного компонента*: збільшення з 4,04% до 15,66% на високому рівні, з 27,27 до 62,62 % на достатньому та зменшення на середньому рівні з 37,88% до 15,15% та з 30,81% до 6,57% на початковому; *діяльнісного компонента*: збільшення на високому рівні з 4,55% до 15,15%, достатньому з 26,26% до 62,12% та зменшення на середньому з 37,37% до 17,17% та з 31,82 % до 5,56% на початковому; *особистісного компонента*: збільшення на високому рівні з 4,55% до 14,65% та достатньому з 41,41% до 64,14% та зменшення на середньому з 31,31% до 15,65% та початковому з 22,73% до 5,56% рівнях. Динаміка показників сформованості компонентів досліджуваної готовності в КГ до і після експерименту є менш значущою у порівнянні з показниками ЕГ. Так, рівневий розподіл студентів експериментальних груп після формувального етапу експерименту наступний: високий рівень – 15,03 % студентів, достатній – 63,01 %, середній – 15,66 %, початковий – 6,31 %. Студенти контрольних груп рівнево розподілилися так: високий рівень – 8,51 %, достатній – 36,60 %, середній – 37,63 %, початковий – 17,27 %, що засвідчує значну результативність підготовки студентів експериментальних груп (табл. 1, рис. 2).

Таблиця 1.

Динаміка рівнів готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до створення ситуації успіху в процесі науково-дослідної діяльності учнів за результатами констатувального та формувального етапів експерименту

Рівень	Контрольні групи (КГ)			Експериментальні групи (ЕГ)		
	на початок експ.	на кінець експ.	динаміка	на початок експ.	на кінець експ.	динаміка
	%	%	%	%	%	%
високий	5,54	8,50	2,96	4,92	15,02	10,10
достатній	28,87	36,60	7,73	31,44	63,01	31,57
середній	38,01	37,63	-0,38	36,49	15,66	-20,83
початковий	27,58	17,27	-10,31	27,15	6,31	-20,84

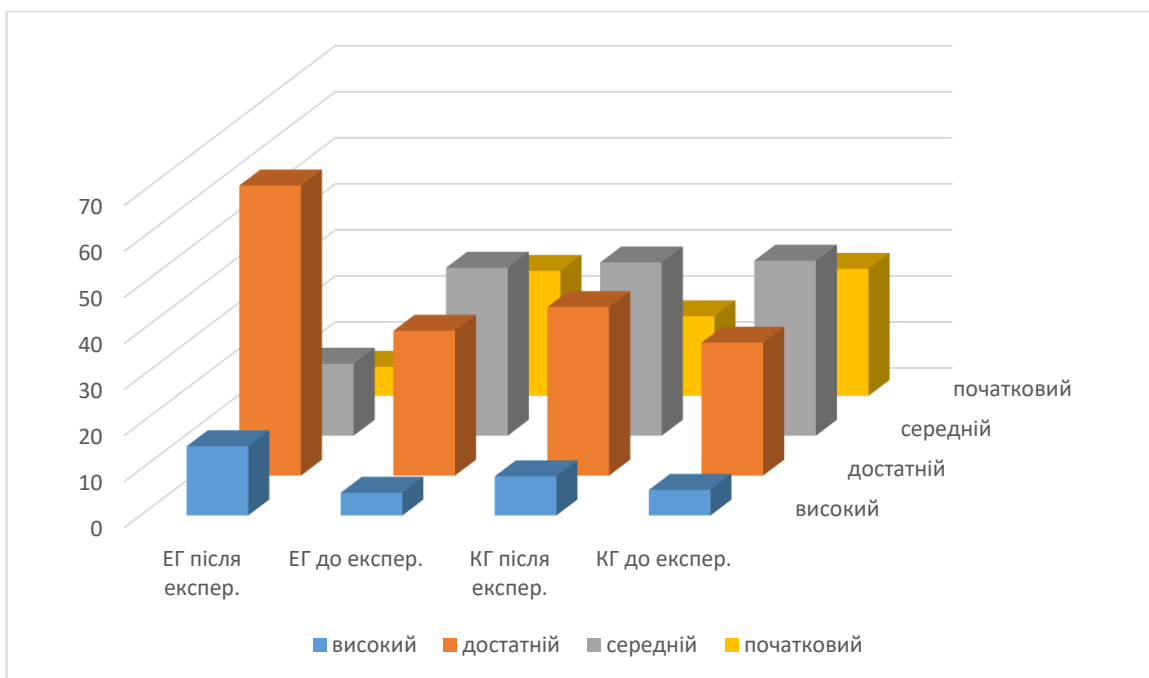

Рис. 2. Динаміка рівнів складових готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до створення ситуації успіху в процесі науково-дослідної діяльності учнів за результатами констатувального та формувального експерименту

Достовірність висновків перевірено за допомогою використання t-критерію Стюдента.

ВИСНОВКИ

1. У результаті теоретичного аналізу стану досліджуваної проблеми категорію успіху розглянуто в кількох площинах наукового пошуку (філософському, психологічному, педагогічному).

Подано та диференційовано тлумачення понять «успіх» – «ситуація успіху» – «створення ситуації успіху». Ситуацію успіху розглянуто з трьох позицій: *педагогічної, соціально-етичної, психологічної*.

Обґрунтовано провідні наукові підходи, реалізація яких забезпечує ефективність підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до організації науково-дослідної роботи учнів в умовах реалізації ситуації успіху: *системний, діяльнісний, особистісно орієнтований, ситуативний, квалітологічний*. Підготовка майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до визначеного виду діяльності тлумачиться як складова процесу здобуття професійної освіти, у результаті чого формуються світоглядні ціннісні орієнтації, загальнопрофесійні та фахові компетенції, гуманістичні особистісні якості, які забезпечують формування готовності до створення ситуації успіху в процесі науково-дослідної роботи учнів.

2. Розглянуто наукову-дослідну діяльність в структурі підготовки вчителів гуманітарних наук з проєкцією реалізації зазначених функцій у майбутній професійній діяльності.

Окреслено її напрями та форми практичної реалізації: діяльність наукових гуртків і проблемних груп; участь у наукових конференціях, конкурсах, семінарах тощо; викладацька робота студентів; допомога у виконанні науково-дослідних кафедральних, інститутських (факультетських) тем; дослідження на рівні грантових міжнародних проєктів.

Розглянуто сутність та основні етапи створення ситуації успіху, що мають реалізуватися в ході науково-дослідної діяльності учнів (мотиваційний, організаційний, результативний). Схарактеризовано їх змістове наповнення.

3. Визначено структуру, критерії та показники сформованості готовності майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін до створення ситуації успіху.

Готовність до створення ситуації успіху в процесі науково-дослідної діяльності учнів тлумачиться як активно-дієвий стан особистості майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін, установка на педагогічну діяльність загалом та організацію науково-дослідної діяльності учнів зокрема, передумовами чого є усвідомлення відповідальності і бажання досягти успіху шляхом окреслення послідовності дій і способів забезпечення суб'єкт – суб'єктної взаємодії учасників освітнього процесу з метою досягнення конкретного результату.

Виокремлено її основні компоненти (*мотиваційно-ціннісний, діяльнісний, особистісний*). Окреслено їх важливість для реалізації професійних функцій учителя у визначеному напрямі. Визначено *критерії* (стимулюючий, пізнавальний, практичний, особистісний), *показники та рівні* сформованості досліджуваної готовності (початковий, середній, достатній, високий). Представлено їх змістове наповнення.

4. Теоретично обґрунтовано та впроваджено модель підготовки майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін до створення ситуації успіху в процесі науково-дослідної діяльності учнів. Виокремлено її структурні *блоки: методологічний, операційно-діяльнісний, результативний; чинники* (досвід спостереження, словесне переконання, досвід майстерності, емоційні стани тощо) та відповідні *педагогічні умови*.

Модель реалізовано шляхом: збагачення змісту обов'язкових («Основи науково-дослідної діяльності», «Методологія наукових досліджень» тощо) та впровадження вибіркової («Підготовка майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до створення ситуації успіху для учнів в освітній діяльності») ОК; застосування технології «Створення ситуації успіху» в ході професійної підготовки майбутніх учителів; запровадження тем курсових робіт з визначеної тематики; безпосередньої участі студентів у науково-дослідній діяльності (наукові гуртки, проблемні групи, участь у міжнародних проєктах

та розробці кафедральних наукових тем тощо); публікаційної активності здобувачів вищої освіти; вдосконалення змісту виробничої (педагогічної) практики; реалізації проєктної діяльності; використання специфічних методів і прийомів навчання. Засвідчено їх ефективність у ході реалізації стратегії суб'єкт-суб'єктної взаємодії учасників освітнього процесу (викладача – студента, майбутнього вчителя – учня).

5. Порівняння результатів констатувального та формувального етапів експерименту засвідчили суттєві зміни у показниках всіх компонентів досліджуваної готовності.

За результатами експерименту виявлена позитивна динаміка приросту рівнів готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до створення ситуації успіху у процесі науково-дослідної діяльності учнів в експериментальних групах: високий рівень +10,10 %, достатній – 31,57 %, та зменшення кількості студентів з середнього – -20,83 % та низького – -20,84% рівнів. Достовірність висновків перевірено з використанням t-критерію Стьюдента.

До перспектив подальших наукових досліджень віднесено: порівняльний аналіз реалізації ситуації успіху в процесі підготовки майбутніх учителів в Україні та за кордоном; розробку та впровадження освітньої стратегії досягнення успіху в практику діяльності вчителів; обґрунтування теоретико-методичних засад проблеми досягнення успіху в умовах війни.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, у яких опубліковані основні наукові результати дисертації

Статті у наукових виданнях, що включені до наукометричних баз Scopus, Web of Science Core Collection

1. Tymoshenko, N., Velyka, A., Yatsiv, O., Rovnyi, V., & Tovtyn, Y., 2024. Evaluation of pedagogical approaches, instructional techniques, and their influence on student progress and growth. *Multidisciplinary Reviews*, vol. 7, p. 1–7. Available at: <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/40934>

Статті у наукових фахових виданнях України

2. Велика, А. М., 2009. Ситуація успіху як визначальна умова підвищення якості навчання старшокласників гуманітарним дисциплінам. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*. Мартинюк М. Т., ред. Умань: ПП Жовтий О. О., ч. 3, с. 30–38.

3. Велика, А. М., 2011. Створення ситуації успіху як необхідна складова результативності навчання учнів старшої школи предметам гуманітарного циклу. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 16. Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики*: зб. наук. праць. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, вип. 14 (24), с. 301–304.

4. Велика, А. М., 2024. Роль ситуації успіху в формуванні мотиваційного фону студентів: педагогічні аспекти. *Вісник науки та освіти*, № 1 (19), с. 725–736. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-1\(19\)-725-736](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-1(19)-725-736)

5. Юдіна, С. П., Сухомлинова, О. В., та Велика, А. М., 2024. Стратегії мотивування студентів до участі у наукових проєктах. *Наукові інновації та передові технології*, № 8 (36), с. 1483–1494. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-8\(36\)-1483-1494](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-8(36)-1483-1494)

6. Велика, А. М., 2024. Створення ситуації успіху як запорука результативної науково-дослідної діяльності студентів гуманітарних спеціальностей. *Академічні візії*, вип. 38. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14635324>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

7. Велика, А. М., 2010. Ситуація успіху як визначальний фактор результативності навчання старшокласників. *Молодь, освіта, наука, культура і національна самосвідомість в умовах європейської інтеграції*: зб. матеріалів XIII Всеукраїнської наук.-практ. конф. Київ: Вид-во Європейського університету, с. 25–27.

8. Велика, А. М., 2010. Критерії готовності вчителя гуманітарних дисциплін до створення ситуації успіху в навчанні старшокласників. *Українська наука XXI століття*: матеріали шостої всеукр. наук.-практ. інтернет конференції. Київ: ТОВ «ТК Меганом», с. 14–15.

9. Велика, А. М., 2010. Розвиток мотивації навчання студентів гуманітарних спеціальностей педагогічних навчальних закладів. *Збірник наукових праць молодих дослідників*. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, с. 189–192.

Опубліковані праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

10. Велика, А. М., Максимова, О. О., 2011. Ситуація успіху як одна із сучасних технологій навчання старшокласників у середніх навчальних закладах. *Наука, освіта, суспільство очима молодих*: матеріали IV Міжнародної наук.-практ. конф. студентів та молодих науковців. Рівне: Вид. відділ РДГУ, с. 11.

11. Велика, А. М., 2012. Особливості підготовки фахівців гуманітарних спеціальностей до створення стимулюючих факторів у навчанні. *Розвиток наукових досліджень*: матеріали восьмої міжнародної наук.-практ. конф. Полтава: Вид-во «ІнтерГрафіка», т. 6, с. 22–24.

12. Велика, А. М., 2024. Ситуація успіху як необхідна складова науково-дослідної діяльності студентів. *Креативна педагогіка*, № 17. Житомир, с. 41–44.

АНОТАЦІЯ

Велика А.М. Підготовка майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до створення ситуації успіху в процесі науково-дослідної роботи. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Житомирський державний університет імені Івана Франка. Житомир, 2025.

У дисертації здійснено комплексне дослідження проблеми підготовки майбутніх учителів до створення ситуації успіху в процесі науково-дослідної діяльності учнів. Обґрунтовано теоретичні засади дослідження та його провідні наукові підходи (*системний, діяльнісний, особистісно орієнтований, ситуативний, квалітологічний*).

Розглянуто наукову-дослідну діяльність в структурі підготовки вчителів гуманітарних наук з проєкцією реалізації зазначених функцій у майбутній професійній діяльності. Окреслено її напрями та форми практичної реалізації.

Розглянуто сутність та основні етапи створення ситуації успіху. Визначено структуру, критерії та показники сформованості готовності майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін до створення ситуації успіху.

Теоретично обґрунтовано модель підготовки майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін до створення ситуації успіху в процесі науково-дослідної діяльності учнів. Представлено шляхи її впровадження у ході реалізації стратегії суб'єкт-суб'єктної взаємодії учасників освітнього процесу (викладача – студента, майбутнього вчителя – учня). Експериментально підтверджено ефективність запропонованої моделі з використанням t-критерію Стьюдента.

Ключові слова: учителі гуманітарних дисциплін, ситуація успіху, науково-дослідна діяльність учнів, підготовка майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до створення ситуації успіху, готовність майбутніх учителів до створення ситуації успіху, педагогічні умови створення ситуації успіху.

ABSTRACT

Velyka A.M. Preparation of future teachers of the humanities to create a situation of success in the process of students' scientific and research activities. – Qualifying scientific work, manuscript.

Dissertation for the degree of Candidate of Pedagogical Sciences, specialty 13.00.04 – Theory and Methods of Professional Education. Zhytomyr Ivan Franko State University, Zhytomyr, 2025.

The dissertation carries out a comprehensive study of the problem of training future teachers to create a situation of success in the process of students' scientific

and research activities. The theoretical foundations of the study and its leading scientific approaches (systemic, activity-based, personally oriented, situational, qualitative) are substantiated.

The scientific and research activity in the structure of training teachers of the humanities is considered with the projection of the implementation of the specified functions in future professional activities. Its directions and forms of practical implementation are outlined. The pedagogical research considers *basic scientific approaches*, namely: systemic, personally oriented approach, activity-based, situational, qualitative, the implementation of which within the framework of the outlined problem ensures the effectiveness of the process of training future teachers of the humanities to create a situation of success in the process of students' scientific and research activities.

The essence and main stages of creating a situation of success are considered. The structure, criteria and indicators of the readiness of a future teacher of the humanities to create a situation of success are determined.

Readiness to *create a situation of success* within the framework of the study is interpreted as an active and effective state of the personality of a future teacher of the humanities, his attitude to pedagogical activity in general and the organization of students' scientific and research activities in particular, the prerequisites of which are the awareness of responsibility and the desire to achieve success by outlining a sequence of actions and methods of ensuring subject-subject interaction. Its structural components are determined as motivational-valuable, cognitive, activity and personal ones. Their essence and content are characterized.

The model of training a future teacher of the humanities to create a situation of success in the process of students' scientific and research activities is theoretically substantiated. As a result of the theoretical analysis *pedagogical conditions* for creating a situation of success in the process of students' scientific and research work are defined. Ways of its implementation in the course of realizing the strategy of subject-subject interaction of participants of the educational process (teacher – student, future teacher – student) are presented. The directions of scientific and research activities of applicants and the forms of its practical implementation are determined (activity of scientific circles and problem groups; participation in scientific conferences, competitions, seminars, etc.; teaching work of students; assistance in the implementation of scientific and research departmental, institute (faculty) topics; research at the level of grant international projects).

The effectiveness of the proposed model is experimentally confirmed on the basis of the Student's t-test.

Keywords: teachers of the humanities, situation of success, students' scientific and research activities, preparation of future teachers of the humanities to create a situation of success, readiness of future teachers to create a situation of success, pedagogical conditions for creating a situation of success.